

YM/ISO/ILKE

Arviointisuunnitelma: Ilmastolain hiilineutraaliustavoitteen ja muiden päästövähennystavoitteiden arviointi

Ilmastolain tavoitteiden arviointitoimeksianto ja työskentelytapa

Vuoden 2022 ilmastolakia koskevassa hallituksen esityksessä (27/2022) todetaan ilmastolain seurannasta:

Lain 2 §:ssä tarkoitettu hiilineutraaliustavoite ja muut päästövähennystavoitteet arvioidaan vuonna 2025. Arvioinnissa otetaan huomioon muun muassa uusin tieteellinen tieto, teknologian kehitys, muiden maiden päästösitoumukset ja mahdollisuudet kansainvälisten joustojen käyttöön sekä päästövähennystoimenpiteiden kustannustehokkuus. Arvioinnin perusteella tavoitteita voidaan tarkistaa ja mahdollisia joustoja hyödyntää siten, että varmistetaan kustannustehokkaan ja alueellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisen siirtymän toteutuminen.

Ilmastolain tavoitteiden arviointia koskeva työ on aloitettu ympäristöministeriössä virkatyönä. Puoliväliriihessä huhtikuussa 2025 sovittiin, että vuoden 2025 aikana tehtävä arviointi laaditaan YM:n johdolla. Työhön otetaan mukaan myös muut keskeiset ministeriöt (MMM, TEM, LVM, VM) ja arvioinnissa käytettäviä selvityksiä hyödynnetään laaja-alaisesti eri asiantuntijatahoilta. Virkatason työskentelymuoto on keskeisten ministeriöiden edustajista koostuva taustaryhmä. Arvioinnille on perustettu hanke [Hankeikkunaan](#).

Arviointisuunnitelma tuodaan PEYH-ministerityöryhmään hyväksyttäväksi keväät-kesällä 2025. Asiakokonaisuuden merkityksellisyyden vuoksi työssä pidetään PEYH-minry:n seuranta-avustajat tiiviisti mukana.

Ilmastolain ja sen tavoitteiden hyväksymisen jälkeen tilanne- ja tulevaisuuskuvat ovat muuttuneet huomattavasti. Erityisesti tavoitteenasettelun perustana olevat kasvihuonekaasuinventaarion luvut maankäyttösektorin osalta ovat muuttuneet. Kansainvälisten joustojen käytöstä keskustellaan EU:n 2040 ilmastotavoitteen yhteydessä. Ilmastolain hiilineutraaliustavoitetta ja muita päästövähennystavoitteita sekä keinoja niiden saavuttamiseksi tarkastellaan niiden vaikuttavuuden, kustannustehokkuuden sekä alueellisen ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden/hyväksyttävyyden näkökulmasta.

Ilmastolain tavoitteiden arvioinnissa hyödynnettävä materiaali

Arvioinnin tukena hyödynnetään laaja-alaisesti tehtävän kannalta relevantteja selvityksiä ja muuta aineistoa. Käytössä on selvityksiä laaja-alaisesti eri asiantuntijatahoilta. Yksikään yksittäinen selvitys ei tule vastaamaan kaikkiin arviointitoimeksiannon tehtäviin. Käytettävää aineistoa ovat muun muassa:

- Kansallisen kasvihuonekaasuinventaarion tuottamat tiedot
- Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmat sekä energia- ja ilmastostrategiat
- ilmastopolitiikan tulevaisuuspolkuja mallintava [KEITO-hanke](#)
- VN Tutkiva -hanke ”Sääntely ja ohjauskeinot hiilidioksidin talteenoton kestäviin ratkaisuihin”
- Ilmastopaneelin julkaisut [Suomen maankäyttösektorin tilanteesta](#), [Suomen hiilineutraaliuspolusta](#), [Suomen päästövähennyspolun tarkastelusta](#)
- [Ilmastobarometri 2025](#)
- Sahateollisuuden tilaama selvitys [metsäskenaarioista](#)

- Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman väliarviointi (valmisteilla 2025)
- Metsien ja hiilinielujen kasvupaketti
- jne. jne.

Ympäristöministeriö tilaa lisäksi ulkopuolisilta asiantuntijatahoilta arviointia tukevia selvityksiä. Arviointia tukevat uudet selvitystarpeet voidaan jakaa seuraavasti:

1. Ilmastolain hiilineutraaliustavoite ja muut päästövähennystavoitteet sekä täydentävät keinot tavoitteiden saavuttamiseksi
2. Oikeudelliset selvitystarpeet:
 - a. Ilmastolain tavoitteenasettelun oikeudelliset reunaehdot
 - b. Suunnittelujärjestelmän tarkoituksenmukaisuus tavoitteiden saavuttamisen kannalta
3. Osallistamishanke: Alueellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukainen siirtymä kohti hiilineutraaliutta

Selvitys #1 ”Ilmatar: Ilmastolain tavoitteet ja täydentävät keinot tavoitteiden saavuttamiseksi” (130 000 €) on annettu Suomen ympäristökeskuksen tehtäväksi valtiokonsernin sisäisenä toimeksiantona.

Ilmatar-hankkeen tavoitteina on tarkastella ilmastolain hiilineutraaliustavoitteen ja muiden päästövähennystavoitteiden ajantasaisuutta ja saavutettavuutta viimeaikaisen tieteellisen tiedon ja teknologisen kehityksen valossa. Hanke tuottaa myös tietoa täydentävistä keinoista ja joustoista, joiden avulla ilmastolain tavoitteet olisivat paremmin saavutettavissa. Täydentäviä keinoja tarkastellaan niiden vaikuttavuuden, kustannustehokkuuden sekä hyväksyttävyyden näkökulmista. Hankkeen tietotarvekuvauksessa listataan lisäksi tutkimuskysymyksiä, jotka tuottavat vastauksia osaan ilmastolain seurantatoimeksiannon tehtävistä.

Jos katsotaan tarpeelliseksi, maankäyttösektoria koskeva tarkemmin rajattu ja MMM:n kanssa yhteistyössä laadittava toimeksianto voidaan antaa Luonnonvarakeskuksen tehtäväksi.

Oikeudelliset selvitystarpeet (#2) koskevat ilmastolain tavoitteenasettelun oikeudellisia reunaehdoja sekä ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmän vaikuttavuutta ja hallinnollista tehokkuutta. Tavoitteina on tuottaa tietoa ilmastolain tavoitteenasetteluun vaikuttavista reunaehdoista EU-lainsäädännön ja kansainvälisen oikeuskehityksen näkökulmista sekä tarkastella suunnittelujärjestelmän tarkoituksenmukaisuutta ja hallinnollista tehokkuutta ja tuottaa niitä mahdollisesti parantavia sääntelyehdotuksia.

Osallistamishankkeessa (selvitystarve #3) selvitetään keskeisten sidosryhmien ja yleisön näkemyksiä selvityskokonaisuudessa 1 tunnistettujen keinojen ja joustojen alueellisesta ja sosiaalisesta hyväksyttävyydestä. Hankkeessa tulisi tarkastella tunnistettujen keinojen ja joustojen oikeudenmukaisuutta ilmastolaissa tarkoitettulla tavalla.

Ilmastotoimien oikeudenmukaisuuden sisällöllinen näkökulma pohjautuu Suomea sitoviin perus- ja ihmisoikeusvelvoitteisiin. Yksi oikeudenmukaisuuden ulottuvuus on reilu siirtymä. Reilulla siirtymällä pyritään siihen, ettei vähähiiliseen yhteiskuntaan siirtymisestä koituisi kohtuutonta rasitetta esimerkiksi yksilöille, työtekijöille, väestöryhmille, elinkeinoelämälle tai toimialoille.

Oikeudenmukaisuuden huomioivalla ilmastopolitiikalla voidaan lisätä ilmastotoimien hyväksyttävyyttä sekä pyrkiä varmistamaan, ettei harjoitettu ilmastopolitiikka vaikuttaisi kielteisesti esimerkiksi työllisyyteen, elinkeinojen harjoittamiseen, osallisuuteen tai eri alueisiin kuin ei myöskään eriarvoisuutta tai tuloeroja lisäävästi.

Arvioinnissa huomioidaan myös Suomen huoltovarmuus ja kilpailukyky, joiden varmistaminen korostuu muuttuneessa toimintaympäristössä.

Alustava aikataulu

Toukokuu 2025	
28.5. ja 18.6.	Arviointisuunnitelman esittely PEYH-minryssä
Kesäkuu 2025	Keskeisten ministeriöiden taustaryhmän tilannekatsaus ja katsaus jatkotyöhön
Elo-syyskuu	Taustaryhmän kokous: työryhmäraportin rakenne ja arviointia tukevien tehtävien suunnittelu
Syyskuu 2025	
30.9.	Ilmatar-hankkeen alustavat tulokset Oikeudellisten selvitysten alustavat tulokset
Lokakuu 2025	Osallistamishankkeen sidosryhmä- ja yleisökuulemiset
Marraskuu 2025	Arviointityön tilannekatsaus PEYH minryssä, ml. Ilmatar- hankkeen alustavat tulokset sekä oikeudellisten selvitysten tulosten esittely
Joulukuu 2025	Arvioinnin luovuttaminen ilmasto- ja ympäristöministerille
Tammikuu 2026	Arvioinnin esittely PEYH- minrylle